

Literatura russa en català

per Ricard San Vicente

Una breu ullada a les traduccions literàries del rus en català des dels anys seixanta fins avui produeix una impressió decebedora. En els primers anys, quan Espanya ingressa en una relativa normalitat econòmica però en vida encara del dictador, les publicacions, moltes vegades reedicions, no superen l'un o els dos llibres a l'any, ben pocs dels quals són d'escriptors contemporanis.

Amb la mort del dictador i l'arribada de la democràcia, la cosa millora, però molt poc.

L'any 1977, segons l'ISBN, són 3 els llibres publicats, el 1978 arriben a 4, dues reedicions de *Pares i fills*, *Els baixos fons* de Gorki i poema sobre Lenin de Maiakovski. I segons les mateixes fonts, fins al 1985 la cosa no arriba més que a 6 publicacions.

Els autors més publicats, no sempre traduïts del rus, són els «clàssics» Tolstoi, Dostoievski i Txèkhov, seguint-los molt de lluny els del segle XX, entre els quals destaquen Bulgàkov o Gorki. I els segueixen encara més de lluny, amb una obra o dues, màxim tres, premis Nobel com Pasternak o Soljenitsin, tampoc no sempre traduïts del rus.

Aquesta tònica es manté fins a avui. Potser només s'ha observat un canvi: els editors, qui sap si per vergonya, ja no gosen traduir els autors russos del francès o d'altres llengües «pont».

De totes maneres, sincerament, és poc, molt poc.

Sembla que aquest any olímpic 2008 és una excepció i apareixeran molts més llibres. Però em temo que serà això, un episodi excepcional. Què es pot fer?

Entre les mesures d'ordre general, que afecten totes les llengües del país, cal buscar la manera de dignificar la feina del traductor; perquè un dels problemes greus és la manca de professionals, o dit d'una altra manera, les condicions insuportables en què viuen aquells que es dediquen a aquesta feina en perill d'extinció. I aquí tenen un paper fonamental organitzacions com aquesta, a més de les associacions professionals.

Les altres mesures que se m'acuden tenen a veure amb la promoció de la cultura russa.

Les institucions russes haurien de potenciar la PRESENCIA de la seva cultura en les nostres terres.

Els europeus subvencionen i incentiven les traduccions a altres llengües de les obres dels seus autors. Alguns centres russos sembla que tenen intenció de fer alguna cosa similar, diuen, el que ja fa temps que porten a terme les institucions europees. Els primers contactes amb la Fundació Russkij Mir, l'arribada a Espanya de la Fundació Ieltsin que dota un premi de traducció a l'espanyol,

és cert que permeten alimentar algunes esperances. D'elles no tenim més remei que viure.

I és que, al meu parer, lamentablement, la darrera esperança d'una relativa normalització de la presència cultural russa en la nostra llengua passa per l'esforç dels organismes de gestió cultural d'ambdós països. Perquè l'entusiasme, el sacrifici i els actes heroics, molt em temo, que cada cop més pertanyen al passat.

Intervenció en la taula rodona «De "Tolstoievski" als nostres dies», el 30 de setembre 2008.